

ЦЕЗАРЕВ ГАЛСКИ РАТ (58 – 50)

Извори — Белешке о Галском рату

Године 60. посредством народног трибуна Ватинија, Цезар на петогодишњу управу добија Цисалпинску Галију и Илирик, као и право да регрутује три легије. Исте године сенат му на предлог Помпеја додељује намесништво у Нарбонској Галији, као и право да регрутује једну легију.

У периоду од 58. до 55., а затим захваљујући Помпејевом закону којим му је продужен мандат до 50. године, Цезар ће ратовати против Гала, Германа и племена у Британији. Савременици су га оптуживали да је ратове водио поради личне амбиције, затим да би се домогао друидског злата у Галији којим је намеравао исплатити дугове и напokon да би за себе везао легије.

Године 52/1. Цезар да би се оправдао и показао нужност вођених ратова, саставља један спис под називом *Белешке о Галском рату*. Овај спис је данас један од најзначајнијих извора за проучавање Цезаревог рата у Галији.

Галски рат

Хелвети — Пролећа 58. године п. н. е. галско племе Хелвета, које је насељавало простор модерне Швајцарске, под вођством Оргеторига напушта своје домове са намером да продре на простор западне Галије и освоји превласт. Њихов пут водио је преко територије римске провинције Цисалпинске Галије и Хелвећани питају тадашњег намесника Цезара за слободан пролаз. Цезар одговлачи са одговором како би окупио војску и супроставио им се. У међувремену, они продиру на територију галског племена Едуа, које је било римски савезник. Едуима су тада владала два брата: Дивицијак, који је био одан Римљанима, и Думнориг, који није био наклоњен римској власти. Дивицијак моли Цезара за помоћ. Цезар одговара на позив, не само да би помогао Едуима, већ да би показао да ће се супроставити сваком варварском племену које покуша угрозити римску територију. До одлучујућег сукоба између Цезара и Хелвећана дошло је код града Бибратке. Цезар је победио и допустио преосталим Хелваћанима, око 110 од 360 хиљада, да се врате на своју стару територију између Рајне и Роне.

Ариовист — У периоду који следи Цезар ће ратовати против германског вође Ариовиста. Овај последњи је својевремено прешао Рајну како би помогао галском племену Секвана у њиховој борби против Едуа. Када је спор решен, Ариовист супротно очекивањима се не повлачи преко Рајне нити напушта територију Галије. Галска племена замолила су Цезара за помоћ. Цезар се састао за Ариовистом и изнео захтев да се Германи повуку преко Рајне. На Ариовистово питање шта Римљанима даје право над Галијом, позвао се на ратове из 120. Пошто Ариовист није делио његово мишљење, рат је био неминован. У одлучујућем сукобу код данашњег Стразбура Ариовист је поражен, а Германи потиснути преко Рајне. Током зиме 58/7. Цезар је послао трупе у зимовнике под вођством легата Лабинија, а сам одлази у Цисалпинску Галију.

Освајања на северу — Пролећа 57. галско племе Белга устаје против римске власти. За Белге Цезар каже да су настали мешањем Гала и Германа. Најратоборнији су народ, будући да живе далеко од римског утицаја, а близу Германа са којима се увек сукобе.

Пошто је о свом трошку регрутовао две нове легије, Цезар организује поход против Белга. Мада су Белги окупили велику војску, она је била недисциплинована и на први помен Римљана се разбежала. Ипак, Цезару су отпор пружила четири племена под вођством Нерва. До одлучујуће битке између Цезара и Нерва дошло је код реке Сабиса. Цезар је извојевао победу и поштедео оне што је од Нерва остало.

У ово време племе Атуатуца се побунило против Римљана, али је Цезар у крви угушио устанак.

Лициније Крас, Цезарев војсковођа и син Марка Краса, успешно умирује Британију.

Током зиме 57/6. Цезар је трупе разместио по читавој Галији ради очувања реда и мира. У Риму на предлог Цицерона, сенат је Цезару доделио петнаестодневне *supplicatio*.

Венети — Током 56. године Цезар ће водити војне операције против Венета, који су насељавали јужну обалу Британије. Наиме, Венети су одбили да Римљанима предају жито и друге залихе. Цезар, решивши да их казни, део војске под вођством Краса шаље у Аквитанију да онемогући пружање помоћи, део шаље на Рајну да онемогући продор Германа, део под вођством Децима Брута да са мора нападне Венете, а део под његовим вођством да са копна удари на непријатеља. Мада у копненим нападима због неприступачности терена Цезар није имао успеха, његова флота је извојевала победу. Вође Венета Цезар је погубио, а народ распродао у ропство.

Крас умирује Аквитанију.

Током зиме 56/5. Цезарева војска била је стационарирана између Лоаре и Сене да будно мотри на Британију.

Издаја на Рајни. Први поход на Британију — Пролећа 55. године под притиском германског племена Свеба, друга два германска племена: Тинитери и Усипети, прелазе Рајну и продиру на територију Галије. Ови Германи су замолили Цезара да им да на коришћење запоседнуту територију или пак да им дозволи да је оружјем освоје од Гала. Цезар под изговором да нема довољно места, захтева да се врате преко Рајне. Тада су га Германи замолили да их не напада три дана док не постигну договор са Германима на другој обали реке и потом се пребаце. Међутим, Цезар решава да их нападне јер је сматрао да су Германи тражили време како би окупили војску. У међувремену, долази до мањег сукоба Германа и Гала у коме су Германи надвладали. Цезару су послали вође да се оправдају и траже опроштење, али их је овај заробио. Потом је ударио на преостале Германе и поразио их.

Цезар је одлучио да нападне и оне Германе на другој обали Рајне, под изговором да му нису желели предати бегунце. За десет дана саградио је мост, прешао Рајну, осамнаест дана провео на другој обали, вратио се и порушио мост.

Остатак лета 55. искористио је да са две легије посети Британију. Није се дуже задржавао, али је решио следеће године организовати један већи поход.

Зиме 55/4. сенат је, мада се Катон Млађи противио, Цезару доделио двадесетдводневне *supplicatio*.

Други поход на Британију. Устанак у Галији

[Године 54. Цезар је] прешао у Британију с већом војском, појачаном галском коњицом. Он је продро у дубину острва и прешао Темзу; али су његови успеси, у крајњој линији, били од малог значаја. Упркос томе... експедиција у Британију, мало познату земљу о чијој су природи и становништву постојале најфантастичније представе, начинила је у Риму дубок утисак.

(Машкин, стр. 264.)¹

¹ Н.А. Машкин, Историја старог Рима, Београд 1982.

Искористивши Цезарево одсуство у Галији долази до устанка Амбиорига, вође Ебуруна, и устанка Нерва. Амбиориг је напао римске војнике у зимовнику, којим су заповедали два легата Сабин и Кота. Пошто их је поразио, допустио им је да се повуку, да бих потом подмукло напао и поубијао. У међувремену, Нерви су напали логор којим је управљао Цицеронов брат Квинт. Цезар је у прави час стигао у помоћ Квинту. До краја 53. Цезар ће се сурово обрачунати са осталим устаницима у Галији.

Верцингеторигов устанак — Почетком 52. године галска племена су се удружила ради заједничке борбе против римске власти. На чело устанка се ставио Верцингеториг, представник племена Арверна. Верцингеториг је предложио да се избегавају отворени бојеви и да се Римљанима наметне исцрпљујућ рат тиме што ће Гали спречавати снабдевање непријатеља храном.

Цезар да би умирио устанике решава напасти град Аварик, седиште Битурига. Док је Верцингеториг био за то да се град остави на милост и немилост Римљанима, остали Гали су га желели сачувати. Цезар је успео заузети Аварик и становништво града поубијати. Међутим, супротно његовим очекивањима устаници се нису поколебали нити одустали од рата против Римљана.

Пошто је послао Лабинија са четири легије на север против Сенона, Цезар са преосталих шест легија удара на Герговију, седиште Арверна, где се затворио Верцингеториг. Цезара су напустили до тада верни Едуи и он напушта опсаду града и повлачи се према Лабинију.

Цезарево одсуство искористили су Гали да као центар даљих операција узму град Алезии у средишњој Галији и да организују продор на територију Нарбонске Галије. Цезар, удруживши снаге са Лабинијем и унајмивши германске коњанике, кренуо је на југ. Верцингеториг га је напао, али је убрзо био принуђен да се повуче у Алезии. Цезар је опсео непријатеља у Алезии. После тридесетодневне опсаде Цезар је успео заузети град. Верцингеторига је глад натерала да се преда на милост и немилост непријатељу. Цезар га је оковао, шест година држао у заточеништву и напослетку га показао у тријумфалној поворци 46. године.

Галија под римском влашћу

Пад Алезии је био је тежак ударац за устанике... али устанак још није био коначно угушен. Многа племена наставила су борбу с Римом, и још 51. г. трајале су последње битке. Племена која су прешла на страну Рима добијала су опроштај, и за разлику од прве године устанка Цезар је показивао своју благост... „Космата Галија” све до Рајне постала је римски посед. Али она није проглашена за провинцију. Галска племена формално су сматрана за римске савезнике и стајала под надзором управника Нарбонске Галије...

(Машкин, стр. 265. – 266.)

Литература

- Н.А. Машкин, Историја старог Рима, Београд 1982.
- <http://www.ualberta.ca/csmackay>
  - * Christopher S. Mackay, Caesar in Gaul
- Белешке Данијеле Пантелић о Цезаревом Галском рату на основу *Цезар, Коментари о Галском рату, превео Ахмед Тузлић, Нови Сад 1980.*